

УДК 351.74:37

О. В. КРИЖАНОВСЬКА,

*викладач кафедри адміністративної діяльності органів внутрішніх справ
та економічної безпеки Одеського державного університету внутрішніх справ*

ЦІННІСНО-КОМПЕТЕНТНІСНИЙ ПІДХІД У НАВЧАННІ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ

Визначено характерні ознаки сучасної підготовки кадрів для Національної поліції України у сфері вищої освіти. Розглянуто значення ціннісно-компетентнісного підходу в професійному становленні майбутніх поліцейських.

Ключові слова: *підготовка кадрів, готовність, професіоналізм, компетентність, компетентнісний підхід, Національна поліція України.*

Розвиток сучасного суспільства встановлює все більше вимог до підготовки фахівців, які б володіли не тільки знаннями, вміннями і навичками, а й сформованою компетентністю, необхідною для здійснення результативної професійної діяльності. Сьогодні від професіоналізму, морально-етичних якостей працівників органів прокуратури, Національної поліції, Служби безпеки України, прикордонної і митної служб багато в чому залежить ефективність і якість охорони інтересів держави та її громадян. Українській державі потрібна свідомо, соціально активна особистість, яка повністю готова до участі в процесах державотворення, до самостійного життєвого вибору та співпраці.

Враховуючи зазначені обставини, в освіті України почався новий етап розвитку, пов'язаний зі зміною менталітету суспільства та особистості. Правоохоронні органи не стали винятком, а їх роль і значення в усіх соціально-політичних процесах, безперечно, зросла. Велика увага в сучасних умовах приділяється професійній підготовці працівників органів Національної поліції, що обумовлено реформуванням системи правоохоронних органів і змінами у вимогах, пропонованих суспільством до професійної компетентності та особистості поліцейського тощо [1, с. 9].

Професійне становлення передбачає, з одного боку, нагромадження, збагачення, розвиток професійних знань, умінь, набуття досвіду правоохоронної роботи, а з другого, – передбачає соціалізацію особистості співробітника в професійне середовище. У цьому випадку соціалізація особистості є не що інше, як входження, ідентифікація особистості з професійною сферою, включення професійних цінностей в особистісний простір. Інакше кажучи, мова йде про соціально-професійне становлення особистості працівника правоохоронних органів.

Необхідність підвищення рівня підготовленості співробітників Національної поліції України обумовлена також входженням України в європейський простір. У цьому контексті концепція реформування системи відомчої освіти передбачає посилене формування практичної складової професійної готовності правоохоронців, надання їм ґрунтовних теоретичних знань і практичних навичок, необхідних для успішної соціальної взаємодії при виконанні оперативно-службових завдань, засвоєння ними цінностей демократичного суспільства та готовності захищати дані цінності.

Впровадження компетентнісного підходу призводить до актуалізації проблеми вдосконалення методів і педагогічних технологій професійного навчання. Тому проблема формування професійної компетентності поліцейських є однією з найважливіших при підготовці кандидатів, бажаючих вступити на службу в органи Національної поліції.

Основними завданнями при реалізації ціннісно-сислового змісту компетенцій майбутнього поліцейського слід виділити: виховання доброзичливості і толерантності до колег та громадян, любов до своєї професії; формування патріотизму; розвиток у майбутніх працівників поліції моральності, гуманізму, самостійності, чесності, особистої ініціативи, домагатися того, щоб кожен поліцейський відчував себе рівноправним членом колективу, був активним, товариським, розділяв відповідальність за виконання поставлених завдань і якість свого особистісно-професійного розвитку [2, с. 155]. Результатом професійної підготовки за допомогою вказаного підходу має стати особистісно-професійна готовність, тобто внутрішній психологічний стан і рівень професійного розвитку, при якому особистість здатна успішно здійснювати конкретний вид професійної діяльності [3, с. 136].

При цьому необхідно зазначити ряд особливостей, що ускладнюють впровадження компетентнісного підходу в вищих навчальних закладах із специфічними умовами навчання, пов'язаних з:

а) *інертністю освітнього процесу* – в жорстко регламентованому процесі організації навчальної діяльності в зазначених закладах освіти з недовірою відносяться до сучасних нововведень;

б) *недостатністю оновленого практико-орієнтованого методичного забезпечення*, що враховує особливості службово-професійної діяльності майбутніх поліцейських – наявні методичні розробки неможливо застосовувати без додаткового оновлення та переробки, що істотно обмежує методичну забезпеченість навчально-виховного процесу та ускладнює процес його реформування;

в) *поєднанням курсантами навчальної та службової діяльності* – курсанти вищих навчальних закладів із специфічними умовами навчання мають спеціальне звання, носять форму поліцейського та крім відвідування занять несуть службу в добових нарядах, беруть участь в патрулюванні закріплених територій, охороні та забезпеченні громадського порядку та ін.

Специфіка навчання майбутніх поліцейських, яка полягає в поєднанні навчальної та службової діяльності, а також їх мешканні на території освітньої організації, обумовлює наповнення освітнього середовища навчального закладу великою кількістю позанавчальних заходів, що проводяться різними службами: психологічною, виховною, курсовими командирами, діяльність яких недостатньо узгоджена.

У відсутності єдиної педагогічної концепції, яка координує навчально-виховний процес, немає чіткого уявлення про роль і ступінь значущості певних навчальних і позанавчальних заходів у формуванні конкретних професійних компетенцій майбутніх поліцейських, що істотно знижує керованість і результативність цього процесу.

У свою чергу, нове розуміння кваліфікації, що розглядається в контексті компетентнісного підходу, передбачає реалізацію особистісно-професійної концепції освіти [4, с. 857], що дозволяє формувати у майбутніх поліцейських передумови для зміни в поведінці і діяльності, засновані на ціннісно-сислових компонентах внутрішньої мотивації. Це викликає необхідність в розробці таких форм і методів навчання, які активізують ціннісно-сисловий зміст професійної підготовки, а також нових критеріїв визначення якості підготовки майбутніх поліцейських, що дозволяють відповідними методами визначати ступінь готовності до вирішення професійних завдань.

Основними методами в цьому процесі слід виділити інтерактивні, до яких відносяться організаційно-діяльні і рольові ігри, методи проєктів, проблемні лекції та практичні заняття, круглі столи та міжгалузеве комплексне заняття.

У цьому випадку оціночні критерії повинні бути доповнені наступними новими засобами: модульна рейтингова система оцінки; кейс-метод (ситуаційні задачі) [5, с. 25];

портфолію (оцінка власних досягнень); метод кооперації (групове рішення задач з розподілом ролей); проектний метод (наукові, навчальні, професійні проекти); ділова гра (наближення до реальної правоохоронної ситуації). Інтерактивне навчання характеризується переходом до активних форм і методів освіти, що сприяє реалізації компетентнісного підходу, тому що пропонується відтворення предметного змісту професійної діяльності, моделювання систем відносин, характерних для конкретного виду професійної практики.

У технології реалізації ціннісно-смыслового змісту компетенцій особливий інтерес представляє метод контекстного навчання, який відповідає умовам реалізації компетентнісного підходу в професійній підготовці майбутніх поліцейських [6, с. 78].

Джерелами методики контекстного навчання виступають теорії засвоєння спеціального досвіду; технології активного навчання, які ґрунтуються на творчому мисленні, поведінці, спілкуванні. Отже, реалізація компетентнісного підходу з урахуванням соціально-значущого змісту правоохоронної діяльності визначає необхідність формування таких якостей особистості, в яких відображено ціннісно-смысловий зміст правоохоронної діяльності.

Висновки. Зазначене вище обумовлює необхідність теоретико-методологічного обґрунтування педагогічної концепції, що інтегрує всі компоненти освітнього середовища навчальних закладів в єдину педагогічну систему, направлену на комплексне формування професійної компетентності поліцейських. Технологія реалізації ціннісно-смыслового змісту компетенцій розуміється як сукупність педагогічних підходів, форм, методів, засобів і прийомів, що реалізуються в професійній підготовці і забезпечують досягнення цілей відповідно до сучасних вимог вищих навчальних закладів зі специфічними умовами навчання.

При цьому акцент робиться на активних методах, які сприяють формуванню ціннісно-смыслового змісту компетенцій через засвоєння майбутніми поліцейськими змісту основних видів професійної діяльності, що дозволяють придбати спеціальний досвід, сформувати гуманістичні ціннісні орієнтації, розвиток креативності, можливості працювати в складі різних професійних груп, здатності взяти на себе відповідальність, об'єктивно реагувати на критику і зауваження населення.

Список бібліографічних посилань

1. Воронов М. В. Некоторые проблемы образования в начале XXI века. *Известия МАН ВШ*. 2009. № 2 (44). С. 9–16.
2. Цільмак О. М. Компетентнісний підхід під час підготовки фахівців правоохоронного профілю. *Юридична психологія та педагогіка*. 2009. № 2. С. 154–164.
3. Коломієць Н. В. Компетентнісний підхід у вивченні та викладанні права: метод сократичного діалогу. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Педагогічні науки*. 2013. Вип. 108. С. 135–139.
4. Слінченко Л. В. Державна політика формування громадянської компетентності в контексті інтеграції України у європейський освітній простір. *Гілея: науковий вісник*. 2013. № 72. С. 856–861.
5. Юлдашев З. Ю., Бобохужаев Ш. И. Инновационные методы обучения: особенности кейс-стади метода обучения и пути его практического использования : учеб. пособие. Ташкент : IQTISOD-MOLIYA, 2006. 88 с.
6. Насіленко Л. Професійна підготовка майбутніх юристів на основі компетентнісного підходу (з досвіду роботи Університету сучасних знань). *Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи*. 2013. Вип. 6. С. 75–81.

Надійшла до редколегії 23.04.2018